

ΜΕ ΡΕΑΛΙΣΜΟ

ΔΥΟ ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ διαμαρτυρίες διατυπώθηκαν προχθές, και οι δύο στην Αθήνα, για δύο διαφορετικά προβλήματα, που έχουν όμως κοινή καταγωγή: την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη.

Η ΜΙΑ διατυπώθηκε από το Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος κατά την έκτη τακτική συνάντηση των χωρών που υπέγραψαν τη Συνθήκη της Βαρκελώνης για την προστασία της Μεσογείου. Οι έλληνες ωκεανογράφοι, με αφορμή αυτήν τη συνδιάσκεψη, συνόψισαν δραματικά την κατάσταση των πραγμάτων: Απέχουμε πολύ από την εποχή που θα αρχίσει μια ουσιαστική θελτωση, μολονότι γνωρίζουμε πολλά για τη ρύπανση και τις αιτίες της.

ΟΛΑ ΑΥΤΑ είναι καλά. Διεθνή ή περιφερειακά συνέδρια συμβάλλουν στη διεύρυνση της γνώσης γύρω από την οικολογική ανισορροπία και τους κινδύνους για την ανθρώπινη κοινωνία.

ΝΟΜΙΖΟΥΜΕ όμως ότι ακριβώς επειδή ορισμένες οικολογικές απειλές είναι μεγάλες, όπως αυτή για τη Μεσόγειο, δεν έχουμε περιθώρια και καιρό να αναλισκόμεθα σε διαπιστώσεις και ευχολόγια καθώς είναι εκ των προτέρων πασίγνωστο ότι οι μεσογειακές χώρες, με τους διαφορετικούς ρυθμούς ανάπτυξης τους, τα διαφορετικά τους προβλήματα, τη διαφορετική τεχνική, επιστημονική και διοικητική υποδομή, τις ανόμοιες προτεραιότητες που καταγράφουν για τις κοινωνίες τους, για να μη μνημονεύσουμε και άλλα, δεν θα συμφωνήσουν σύντομα και πρακτικά επί μιας κοινής πολιτικής για την εξυγίανση της Μεσογείου. Όταν, μάλιστα, οι αναπτυσσόμενες και πτωχότερες χώρες της Μεσογείου ερμηνεύουν το ενδιαφέρον των πλουσιότερων ομοθαλάσσιων χωρών ως αλαζονεία.

ΕΙΝΑΙ ΛΟΙΠΟΝ ευθύνη δική μας να δούμε, με ρεαλισμό, τι εμείς μπορούμε να πράξουμε ώστε στον δικό μας τουλάχιστον θαλάσσιο χώρο να δώσουμε ένα πειστικό παράδειγμα για την καταστολή της ρύπανσης. Άς αρχίσουμε π.χ. από τις ακτές μας και από τα λιμάνια μας, και ας εγκαταστήσουμε χώρους υποδοχής για απόβλητα και σκουπίδια πλοίων και ας δημιουργήσουμε μερικούς βιολογικούς σταθμούς καθαρισμού λευμάτων από τις βρώμικες πόλεις μας κ.λπ. Αλλιώς θα συνεχίσουμε να είμαστε ηρωίδια της Μεσογείου επί δεκαετίες και ενώ το Ιόνιο και το Αιγαίο και τα παράλια μας θα έχουν μετατραπεί σε θούρκους και οι αυλές μας θα βρωμίζουν από τα απόβλητα.

Η ΑΛΛΗ διαμαρτυρία, μαζί με μια συγκεκριμένη πρόταση, διατυπώθηκαν από τον σύνδεσμο αναβάθμισης του ιστορικού εμπορικού κέντρου της Αθήνας. Το πώς η Αθήνα και το ιστορικό της κέντρο και οι συνοικίες της και οι πλατείες της και οι γειτονιές της κατήντησαν έτσι όπως κατήντησαν, «Το Βήμα» έχει αναλύσει και έχει σχολιάσει από χρόνια και από πολλές πλευρές. Ήταν αναπόφευκτο να φθάσουμε εδώ που φθάσαμε με την πολιτική και τις πολιτικές που ακολουθήσαμε επί 40 τόσα χρόνια. Και σ' άλλες χώρες που αγωνίζονταν για μια ταχεία ανάπτυξη, όπως εμείς, συνέτρεξαν πράγματα ανεπιθύμητα, από κοινωνικής, οικολογικής και αισθητικής πλευράς. Όμως κάπου, μετά από ένα σημείο, βρήκαν το μέτρο και η καταστροφή ή η παντοειδής αλλοίωση συγκρατήθηκε. Στη δική μας περίπτωση, όπως και για τόσα άλλα, φθάσαμε στα άκρα με απερισκεψία και αφροσύνη και χυδαιότητα, και τώρα τάχα οδυρόμεθα και ανησυχούμε για την καταστροφή της Αθήνας, για τα χάλια της, για την καταστροφή του περιβάλλοντος και της οικολογικής τάξεως και όλα τα άλλα για τα οποία τώρα θρηνολούμε.

ΚΑΙ ΗΣΑΝ όλοι υπεύθυνοι, πέρα για πέρα. Από τα Τεχνικά Επιμελητήρια έως το Κοινοβούλιο και από το ένα υπουργείο έως το άλλο και από τη μια κυβέρνηση έως την άλλη. Είναι απίστευτο πώς επί ΕΡΕ και κατόπιν επί Ενώσεως Κέντρου «κόβαμε» τα πεζοδρόμια στους κεντρικούς δρόμους της Αθήνας για να διαπλάτνουμε τη ροή των αυτοκινήτων - ή πώς κατασκευάζαμε πολυκατοικίες χωρίς γκαράζ. Δεν υπάρχει τέλος.

Η ΠΡΟΤΑΣΗ του ευγενούς συνδέσμου για την αναβάθμιση του ιστορικού κέντρου είναι να γκρεμίσουμε τώρα όλα τα δημόσια κτίρια του ιστορικού κέντρου! Η πρόταση είναι επαναστατική. Δεν γνωρίζουμε όμως αν είναι πολύ σοβαρή.

ΑΥΤΟ που χρειαζόμαστε είναι σοβαρότητα, πρακτικές προτάσεις και προπαντός ρεαλισμό. Μακάρι να εξαφανίζονταν τα δημόσια κτίρια του κέντρου μέσα σε μία νύκτα ως διά μαγείας. Μακάρι να μην είχαμε τα δημόσια ελλείμματα. Μακάρι να είχαμε μια πιο σφύζουσα οικονομία και προπάντων να είχαμε έναν πιο υπεύθυνο πολιτικό βίο και μια κοινωνία με υψηλότερο αίσθημα ευθύνης. Αφού δεν συντρέχουν όμως αυτά, ας φροντίσουμε στο μεταξύ να μην γκρεμίζονται από ιδιώτες αρχοντικά όπως αυτό της Σπυριδίου, και ας αρχίσουμε να σκεφτόμαστε πώς μπορεί η Αθήνα και οι άλλες πόλεις να ξαναγίνουν ανθρώπινες στα επόμενα πενήντα χρόνια. Ας δούμε τα πράγματα με ρεαλισμό και χωρίς κενές εξάρσεις.

Κώστας Σημίτης*

Προτάσεις για την οικονομία

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ οικονομία επηρεάζεται σήμερα ολόενα και περισσότερο από τις εξελίξεις και τις δραματικές αλλαγές που συντελούνται στην Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο. Η τεχνολογική επανάσταση στη μικροηλεκτρονική, την πληροφορική και τις τηλεπικοινωνίες, η παραγωγή νέων πρώτων υλών και τα νέα καταναλωτικά πρότυπα έχουν οδηγήσει σε ριζικές αλλαγές στις μορφές και στις μεθόδους παραγωγής και οξύνουν ολόενα και περισσότερο τον διεθνή ανταγωνισμό.

Η θεαματική αλλαγή στις σχέσεις Ανατολής-Δύσης, η εφαρμογή της περεστρόικα στη Σοβιετική Ένωση και η αυξανόμενη αλληλεξάρτηση ανάμεσα στις χώρες του Βορρά και του Νότου παρέχουν νέες ευκαιρίες για στενότερη οικονομική συνεργασία και ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, συγχρόνως όμως αυξάνουν την ανταγωνιστική πίεση στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Η βαθμιαία ολοκλήρωση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και η προοπτική της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης της Ευρώπης δημιουργούν νέους μεγάλους κινδύνους και προκλήσεις για τη χώρα μας, συγχρόνως όμως προσφέρουν νέες μεγαλύτερες ευκαιρίες για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

ΤΟ ΕΑΝ η Ελλάδα θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις προκλήσεις και να επωφεληθεί από τις ευκαιρίες θα εξαρτηθεί από τον βαθμό που θα μπορέσει να προσαρμόσει την οικονομική της δομή στις νέες συνθήκες και να αξιοποιήσει πλήρως το αναπτυξιακό δυναμικό που διαθέτει.

Πρωταρχική σημασία για τη χώρα μας έχει η επιλογή συγκεκριμένων οικονομικών στόχων στα πλαίσια μιας μεσοπρόθεσμης οικονομικής στρατηγικής που θα εφαρμοστεί με συνέπεια, συνέχεια και αξιοπιστία. Πρωταρχική σημασία έχει μια στρατηγική οικονομικής ανασυγκρότησης.

Βασική επιδίωξη της θα είναι η οικοδόμηση μιας σύγχρονης, ισχυρής και διεθνώς ανταγωνιστικής οικονομίας. Τελικός αντικειμενικός σκοπός της είναι η επίτευξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης ώστε να εξασφαλισθεί η συνεχής βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης του ελληνικού λαού, η μείωση των ανισοτήτων που υπάρχουν στο επίπεδο ζωής ανάμεσα στις εισοδηματικές τάξεις και περιοχές της χώρας, και η εξασφάλιση συνθηκών πλήρους απασχόλησης, ώστε να ικανοποιηθούν οι προσδοκίες του ελληνικού λαού για ένα καλύτερο μέλλον. Παράλληλα, η στρατηγική θα αποβλέπει στην ελαχιστοποίηση του κοινωνικού κόστους που συνεπάγεται η οικονομική προσαρμογή, στη βελτίωση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής και στην προστασία της πολιτιστικής και πνευματικής μας κληρονομιάς.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ πλαίσιο της στρατηγικής καθορίζεται από την προσπάθεια για δημοκρατικοποίηση της οικονομίας. Ο δημοκρατικός έλεγχος της οικονομίας σκοπό έχει να εξασφαλίσει την προτεραιότητα των επιδιώξεων του κοινωνικού συνόλου στη λειτουργία της οικονομίας. Να διασφαλίσει ότι οι δημοκρατικά νομομοποιημένες αποφάσεις καθορίζουν το πλαίσιο και τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων. Να περιορίσει την κατάχρηση της οικονομικής εξουσίας. Τα μέσα που χρησιμοποιεί είναι

πολύμορφα. Συνδυάζει τη δημόσια και την ιδιωτική ιδιοκτησία, τη δημόσια και την ιδιωτική πρωτοβουλία, τον ανταγωνισμό και τον κρατικό σχεδιασμό, την αντιμονοπωλική πολιτική με την πολιτική συγκέντρωσης των επιχειρήσεων, τη συμμετοχή στις αποφάσεις και την αυτονομία των επιχειρήσεων. Τα μέσα δεν είναι αυτοσκοπός. Η σημασία και ο ρόλος τους προσδιορίζονται αποκλειστικά από τις αρχές και επιδιώξεις μιας δημοκρατικής και σοσιαλιστικής πολιτικής.

Βασικό χαρακτηριστικό σοσιαλιστικής πολιτικής και της στρατη-

προσανατολισμού των επενδύσεων, της αγοράς εργασίας αποτελούν αναγκαιότητα. Η έκτασή του εξαρτάται από την πληροφόρηση, την τεχνική ικανότητα, τις αναγκαίες και τις εμπειρίες. Ο σχεδιασμός δεν μπορεί να διαγράφει με δεβαιότητα τη δράση του μη δημόσιου τομέα της οικονομίας. Μπορεί να έχει μόνον ενδεικτικό χαρακτήρα και να διαμορφώνει το κατάλληλο κλίμα για τη δραστηριοποίηση προς τις επιθυμητές κατευθύνσεις. Ο σχεδιασμός της δραστηριότητας των δημοσίων επιχειρήσεων είναι, αντίθετα, σε πολύ μεγαλύτερη έκταση δυνατός. Οφεί-

αλλά πρόκληση να διαμορφώνουν καλύτερες συνθήκες ζωής. Τότε μόνο θα εγκαταλειφθεί το κνήγι μιας θέσης στο Πανεπιστήμιο και της πρόκλησης στο Δημόσιο.

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην κινητοποίηση και βελτίωση της ποιοτικής στάθμης του προσωπικού που απασχολείται σε όλους τους φορείς της δημόσιας διοίκησης, τις δημόσιες επιχειρήσεις και τους δημοσίου οργανισμούς. Η προσπάθειά μας θα πρέπει να κατευθυνθεί παράλληλα στη διοικητική μεταρρύθμιση. Η αύξηση της αποτελεσματικότητας του κράτους έχει άμεση σχέση με την ποιοτική αναβάθμιση της κοινωνίας. Η ποιότητα του κράτους προσδιορίζει και τον βαθμό που η κοινωνία μπορεί να επιλύει τα προβλήματά της.

Το ύψος και η ποιοτική σύνθεση των επενδύσεων αποτελούν το κυριότερο μέσο για τον εκσυγχρονισμό και τη διεύρυνση του παραγωγικού δυναμικού της οικονομίας και την πραγματοποίηση των απαραίτητων αλλαγών στη δομή της. Υψηλές επενδύσεις σημαίνουν ταχύτερο ρυθμό τεχνολογικής προόδου και με τον τρόπο αυτόν συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικής ικανότητας της οικονομίας.

Η δυνατότητα του κράτους να επηρεάσει το ύψος και τη διάρθρωση των επενδύσεων διαφέρει ανάμεσα στις διάφορες κατηγορίες των επενδύσεων και τους διάφορους τομείς της οικονομίας. Το κράτος έχει άμεση ευθύνη για την ανάληψη επενδύσεων βασικής υποδομής καθώς επίσης και επενδύσεων στους κρίσιμους τομείς της ενέργειας, των μεταφορών, των επικοινωνιών και των κοινωνικών υπηρεσιών. Στον τομέα των δημοσίων επενδύσεων, επιδίωξη θα είναι το επενδυτικό πρόγραμμα να στηρίζεται σε σωστή ιεράρχηση των έργων και σε μια στρατηγική που θα προωθήσει όχι μόνο μεγάλα έργα αιχμής για τη συμπλήρωση της οικονομικής υποδομής, αλλά και σοβαρές επενδύσεις στον τομέα της τεχνολογίας και της εφαρμοσμένης επιστημονικής έρευνας.

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ που διασφαλίζει αυτόματα τις ιδιωτικές επενδύσεις στον βαθμό και την έκταση που απαιτείται για την πραγματοποίηση των αναπτυξιακών στόχων δεν υπάρχει. Το κράτος όμως μπορεί με κατάλληλα μέτρα πολιτικής να κάνει αποδοτική και επιθυμητή την ανάληψη επενδύσεων. Τα μέτρα που θα ληφθούν για την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων περιλαμβάνουν:

(α) την αποκατάσταση της αποδοτικότητας και την εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για τη χρηματοδότηση των επιχειρηματικών επενδύσεων.

(β) τη σταθερότητα των «όρων του παιχνιδιού» για την ιδιωτική πρωτοβουλία,

(γ) την υιοθέτηση ενός πάγιου φορολογικού καθεστώτος, διαμορφωμένου κατά τρόπον που να εξυπηρετούνται οι αναπτυξιακές επιδιώξεις της χώρας, αλλά συγχρόνως εναρμονισμένου με αυτό που ισχύει στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,

(δ) την αποκατάσταση περισσότερου αποτελεσματικής λειτουργίας των αγορών. Επανεξήταση όλων των κάθε μορφής κρατικών ρυθμίσεων και παρεμβάσεων στην οικονομική ζωή, που στην πράξη αποτελούν αντικίνητρα και δημιουργούν

“ Πρωταρχική σημασία για τη χώρα μας έχει η επιλογή συγκεκριμένων οικονομικών στόχων στα πλαίσια μιας μεσοπρόθεσμης οικονομικής στρατηγικής που θα εφαρμοστεί με συνέπεια, συνέχεια και αξιοπιστία. Πρωταρχική σημασία έχει μια στρατηγική οικονομικής ανασυγκρότησης ”

γικής ανασυγκρότησης είναι η κοινωνική ευαισθησία και η κοινωνική δικαιοσύνη. Χωρίς κοινωνική δικαιοσύνη δεν είναι δυνατή η ελεύθερη και συνειδητή συμπαράταξη των κοινωνικών δυνάμεων, η δημιουργία συναίνεσης.

ΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ δυνατότητες της οικονομίας εξαρτώνται από την ποιότητα, το επίπεδο γνώσεων και τον βαθμό εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού που διαθέτει η χώρα, από την αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων, τη σωφρευση παγίου κεφαλαίου, από την εισαγωγή νέας τεχνολογίας, καθώς επίσης και από τις τεχνικές και οργανωτικές γνώσεις που απαιτούνται για την αξιοποίησή τους.

Για τον λόγο αυτόν, η στρατηγική ανασυγκρότησης θα πρέπει να έχει τρεις κύριες κατευθύνσεις:

(α) τη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για τη βελτίωση της ποιοτικής στάθμης, του επιπέδου μόρφωσης και εξειδίκευσης του εργατικού και στελεχικού δυναμικού και γενικότερα την καθολική κινητοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού που διαθέτει η χώρα.

(β) τη δημιουργία ευνοϊκότερων προϋποθέσεων και την εξασφάλιση των αναγκαίων οικονομικών πόρων για την προώθηση των παραγωγικών επενδύσεων, και

(γ) τη θέσπιση κινήτρων και τη λήψη μέτρων που θα έχουν ως σκοπό τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό και την αποτελεσματικότερη οργάνωση των επιχειρήσεων και γενικότερα την ανύψωση του τεχνολογικού επιπέδου του παραγωγικού δυναμικού της χώρας.

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ οικονομικής ανασυγκρότησης μπορεί να συνοψισθεί στο τρίπτυχο: εκπαίδευση, επενδύσεις, μεταφορά και ανάπτυξη τεχνολογίας.

Από τη φύση του το έργο αυτό είναι δύσκολο και απαιτεί χρόνο. Προϋποθέτει δημοκρατικές διαδικασίες, κλίμα συναίνεσης και συνεργασίας, συνεχή διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους για τη δημιουργία μηχανισμών και θεσμών που, ενώ θα προωθούν τον εκσυγχρονισμό και την οικονομική και κοινωνική πρόοδο, θα εξασφαλίζουν συγχρόνως δίκαια κατανομή των βαρών, αλλά και των καρπών της ανάπτυξης.

Ο σχεδιασμός της μακροοικονομικής πολιτικής της περιφερειακής ανάπτυξης, του αμέσου ή εμμέσου

λει όμως να σέβεται την επιχειρηματική αυτονομία τους.

Μέσα σχεδιασμού και δημοκρατικού ελέγχου πέρα από τα προγράμματα, κεντρικά ή περιφερειακά, είναι οι προγραμματικές συμφωνίες, οι αναπτυξιακές συμβάσεις, τα εποπτικά συμβούλια. Οι σχετικές θεσμικές ρυθμίσεις πρέπει να αξιοποιηθούν.

Μόνιμο χαρακτηριστικό της προσπάθειάς μας είναι η ευρωπαϊκή συνεργασία και αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η διαδικασία της οικονομικής ενοποίησης. Ο απομονωτισμός και η επίκληση ιδιαιτεροτήτων για να διατηρηθούν προνόμια και απηρχαιωμένες δομές ήσαν και είναι χαρακτηριστικά της πολιτικής μας. Οφείλουν να εκλείψουν.

ΣΕ ΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ σχετικά φτωχή σε φυσικούς πόρους, όπως η ελληνική, η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα αύξησης του παραγωγικού δυναμικού και διεύρυνσης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας σε νέους κλάδους παραγωγής. Η ποιότητα του ανθρώπινου παράγοντα είναι βασικός συντελεστής της οικονομικής και κοινωνικής προόδου. Οι διαπιστώσεις αυτές επισημαίνουν την ανάγκη για τη λήψη των απαραίτητων μέτρων για τη βελτίωση της τεχνικής εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού και τη δημιουργία μηχανισμών που θα επιτρέπουν τη συνεχή προσαρμογή των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού προς τις εξελισσόμενες ανάγκες της οικονομίας.

Σε έναν κόσμο όπου οι δυνατότητες προσαρμογής, κατεργασίας στοιχείων, ανάλυσης και εξεύρεσης λύσεων παίζουν όλο και πιο αποφασιστικό ρόλο, η παιδεία πρέπει να είναι διαφορετική από εκείνη της χειρωνακτικής ή τυποποιημένης εργασίας. Δύο βασικές κατευθύνσεις πρέπει να χαρακτηρίζουν εφεξής την εκπαιδευτική προσπάθεια: η αλλαγή του τρόπου εκπαίδευσης και η αλλαγή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ώστε να παρέχουν παιδεία, να διαμορφώνουν ανθρώπους και όχι πτυχιούχους.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός, η εξειδικευμένη αναγκαία στην παραγωγή μάθηση, η σύνδεση της εκπαίδευσης με την παραγωγή ώστε οι νέοι να έχουν τα εφόδια να βρίσκουν αμέσως απασχόληση και οι κοινωνικές και τεχνολογικές εξελίξεις να μην αποτελούν απειλή

Έτος ίδρύσεως 1922 **ΤΟ ΒΗΜΑ** Έτος ΜΕ 12029 αριθ. φύλλου
Πολιτική εφημερίδα. Εκδίδεται από τον Δημοσιογραφικό Οργανισμό Λαμπράκη Α.Ε. (Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου: Χρήστος Δ. Λαμπράκης) Εκδότης - Διευθυντής: Σταύρος Π. Ψυχάρης
Κεντρικά Γραφεία: Χρήστου Λαδά 3, Ταχ. Διεύθυνση 102 37 Αθήνα Τηλεφωνικό Κέντρο: 3230.221 - 3237.283. TELEX (21)5904 και (21)0608 FAX: 3228797